

38. Vö. PÉTER 1987, 67.

39. Harmat Béla: A VERS UTÓÉLETE, *Érdi Újság*, II. évf. 1992/25. sz., október 22., 2.

40. Az Illyés Archívumban található, feldolgozás alatt, leltári száma még nincs.

41. Melcer Tibor: „MINDENKOR IDEJÜK VAN A ZSOLTÁROKNAK” – SZENCI MOLNÁR ALBERT ÉS JÓZSEF ATTILA = SÁRKÖZY 2005, 176.

42. SZENCI MOLNÁR ALBERT KÖLTŐI MŰVEI, s. a. t. Stoll Béla, 1971 (RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA XVII. SZÁZAD, 6.), 326–328.

43. STOLL 2005, II, 298–299.

44. Vö. STOLL 2005, II, 499, III, 251–254.

45. Vö. Jauss, Hans Robert: *ÄSTHETISCHE ERFAHRUNG UND LITERARISCHE HERMENEUTIK*, Frankfurt am Main, Suhrkamp, 1997, 450–466.

Bogdán László

## BOLYONGÁSOK A DALMÁT SZIGETVILÁGBAN

Ricardo Reis tahiti fekete füzetéből

### Az Adria szirénje

Az adriai tenger szirénája címmel írt egy nagy magyar költő, bizonyos Zrínyi Miklós verseket hajdanán, amikor még Velence gályái uralták a kék tengert és a dözse gyűrűt dobott a vízbe, habokat udvarolva. *Eljegyziünk téged tengerünk, uralmunk valódi s örök jelképeként. És gyűrűjét a kéklő habokba hajította.* Vajon írt erről Zrínyi? Hadvezér is volt, bátor, számos csatában győztes, pengette lantját, kardját rettegte a pogány. Egy vadászon halt meg. Vesztét vadkan okozta, vagy orgyilkos golyója? Ahogyan rebesgették. Ki tudhatja ma már? Verseiben a sírja. Verssorok között bolyong. Vonzó és dacos szellem. Állítólag óséről írt terjedelmes eposzt. Kezében kivont karddal rohant ki Szigetvárból, a halált választotta, de meg nem adta magát. Nevével bátorságát is örökölte, mondták. Talán ezért jelent meg előtte a sziréna? Az Adria szirénje. Mi is láttuk, emlékszel? A dözse gyűrűi ragyogtak ujjain. Delfinek között úszkált. Vörös haja uszályként követte, s férfi módra hágtat meg a hullámot. Hullámokon lovagolt. A vén kalóz megijedt, és hányt a keresztet. „Kik maguk, Reis úr, mondja?

Nekem még nem jelent meg! Maguktól mit akarhat?”  
 „De hát annyira rossz jel?!” – nevetett rá Lídia.  
 „Hogy lenne rossz, asszonyom?! A sorsunk ajándéka.  
 Szerencsét hoz, azt mondják. Eddig nem hittem benne.  
 De hát itten van. Látják. És milyen gyönyörű!”  
 És a vén kalóz, buzgón, keresztet vetett ismét.  
 És grappával kínált. „Csak tudnám, mit akarhat?  
 És a gyűrűk az ujján! Hány gyűrű lehet? Hét? Nyolc?  
 Mindenik vagyont érhet. Egy-egy kisebb hajót...”  
 Síváran nézte a szirént. És te megsajnálta.  
 Mosolyogva mutattad hasonló gyűrűdet.  
 Velence előtt egyszer én is vízbe merültem,  
 s találtam is egy gyűrűt. Szerelmünk zálogául  
 azóta te viseled. Smaragdköve ragyog.  
 Emlékszel, Lídia. A kapitány megdöbbsent.  
 „Mégiscsak varázslónő!” A szirén ránk mosolygott.  
 Térden imádkoztak a babonás tengerészek.  
 Én a ferences barát sorait mormoltam.  
 Lefordította Zrínyi búcsúzó énekét.  
 S én a szirént igézve, írtam meg portugálul.  
*Ha nem rejt koporsó, kék ég fed bé engem.  
 Csak utolsó órán légyen tisztességem.  
 Holló vájja szemem, farkas szaggasson szét.  
 A föld lészen alól, s fejem felett kék ég.*

### Búcsú az azúrtól\*

Rettegek a jövőtől, Lídia. Bizonytalan minden.  
 Bármelyik pillanat megváltoztathatja,  
 váratlanul köszöntve ránk, a valóságot.  
 Mert mi is a valóság? Bármikor álommal változhat,  
 végérvényesen a tükrök mögötti, ismeretlen  
 világba lökve át, vicsorgó, félelmetes árnyak közé.  
 Villog az azúr, amint a ragusai lépcsőkről visszapillantva,  
 búcsúzunk az Adriától. De nem tudni,  
 valóság ez vagy álom? Az Őrzők oly mogorvák,  
 hallgatag, zord bálványok,  
 jelét sem mutatják annak, hogy észrevettek,  
 hogy egyáltalán megláttak. Számukra nem vagyunk.  
 Hátuk mögött Orcus fekete virágai.  
 S örvénylik a Hadeszek öblének sanyarú vize.  
 Az árnyak közelednek, tapogat sívár kezük.

\* A FÉLEK A SORSTÓL. LÍDIA, SEMMI SE BIZTOS... című Ricardo Reis-verssorainak átíratával. (Takács Zsuzsa fordítása.)

Távolban egy fehér vitorla ejti foglyul tekintetünk.  
 Távolodik, örökre távolodik a Hét ördög.  
 Egyszer s mindenkorra kitűnik életükből.  
 És búcsúzóul tarajos hullámaival  
 örvendeztet meg az Adria. Most hol vagyunk?  
 Melyik a valóság s hol kezdődik az álom?  
 Te vagy az egyetlen bizonyosság, Lídia,  
 amely még eltékozolt életemhez köt,  
 melledhez szorítva arcom, hallom szíved ütemes dobogását,  
 miközben a ragusai paloták, romok, pálmák, kaktuszok,  
 babérfák, leánderek, rózsakertek, közeledő-távolodó hajók  
 és a morajló kék tenger fölött,  
 a kabócák hiú, badar énekében  
 ott örvénylik a bizonytalan, megjósolhatatlan jövő.

## Mi lesz a vége?\*

### Összegezés, de nem búcsú

*Nem is sejtjük, Lídia, hogy mi lehet a vége,  
 Tahitin örök nyár van, vakítanak a fények.  
 Álomban (Borges álma!) egy torony tetejéről  
 kopár mezőkre látni, görögnek a bogáncsok,  
 lila fejük világlik, míg ördögszekereké  
 össze nem gabalyodva, nem válnak böjti szelek  
 fukar játékszerévé. Sorsunk jelképét látom  
 bennük, és üvölteni szeretnék már, kínomban.  
 Mert nem tudni, mikor? És azt se, hogyan lesz vége?  
 Egy miccenésre szűnünk. Lehullunk, mint mangófám  
 gyümölcssei a fűbe? Vagy mint ördögszekerek,  
 holt vidéken dübörgünk? És vár a puszta ország?  
 A semmi birodalma? Lesz mit még hátrahagynunk?  
 És ha igen, kinek? És egyszerre tűnünk-e át,  
 tükrön túli világba? Nem szívesen hagynálak  
 védtelen, egyedül, itt, Vénusz buja szigetén,  
 és gondolom, Lídia, te sem hagynál itt engem,  
 képzeletem foglyaként, kétségekbe merülve,  
 lesni a láthatáron feltűnő délábát,  
 ahogy Ovidius is várhatta ama gályát,  
 de hát soha nem jött el a felmentő ítélet.  
 Nem tudom, van-e velünk célja a fentieknek.  
 De láthattad, halandók a heteronimák is.*

\* A tahiti fekete füzet utolsó verse.

*A nyájak őrizője\* huszonévesen halt meg.  
Teli bőrönddel ment el. Csak a sok, kusza álma  
maradt ránk, és Mora sem húzhatja már sokáig.  
Egyre rosszabbul néz ki. Vajon ideje lesz-e  
befejezni fő művét, a prehistóriáról?  
Én sokáig erősnek hittem magam. Láthattad,  
nyolc óra nyílt tengeren, napon, folyadék nélkül,  
szinte veszttem okozta. Azóta szakadatlan  
lázálmok gyötörnek és torz hallucinációk.  
Csak a művem érdekel. Be tudom-e fejezni,  
amíg itt vagy mellettem és erőd rám sugárzik?  
Valóban, mi lesz velünk? Mi lesz velünk, Lídia?  
Mit terveznek sorsunkkal a szeszélyes istenek?  
Kérdezem önmagunktól, a Vízöntő havában,  
s nevet az égi vándor az óceán felett.*

Magyar László András

## ÁTVÁLTOZÁSOK

### 1

Mikor értesült áthelyezéséről – a nyomorult és dohszagú külső raktárt bízta rá –, elhatározta, hogy többé nem megy dolgozni. Levélben fölmondott, szoba-konyhás lakását olcsó, tartós élelmiszerekkel töltötte föl, ajtaját kulcsra zárta, és mindkét ablakát vastag pokrócokkal fődte be, nehogy a szomszédok a gangról beleshessenek. A világ látványa undorral töltötte el: tükreit már rég összetörte, sötétben gubbasztott egész nap, még önnön testére sem tekintett soha.

Régebben próbálkozott ezzel-azzal. A zene és a kép ugyan semmit nem mondott neki, ám szakkönyveket, különösen statisztikákat szeretett olvasgatni: pihenésképpen pedig a kötetek margójára apró, titkos jeleket rajzolt. Később föl hagyott evvel is, mert a számok mögött nyüzsgő embertömeg szagát nem viselhette el. Mindene viszkedett, talán azért, mert a kelleténél több húst evett – a falhoz dörgölte hátát, így szerzett magának némi örömet. Míg mások aludtak, ő a Holdat figyelte, száját kítátva nyelte az ezüst fényt. A Hold ritmusa csodálatos volt, és még csodálatosabb, hogy e ritmust mozdatlanul, a külső fényt pusztán visszaverve képes létrehozni.

Amíg az emberek életét élte, templomba is járt. A fölcsillanó remény hatására vastag, zöld filctollal a következő mondatot írta falára: „Isten szeret.” Ám egyik éjjel, míg aludt, valaki áthúzza az írást, sőt betűit is összekeverte, ilyenformán: „Szetsin tere.” Reménye így odalett.

\* Alberto Caeiróról, Reis mesteréről van szó, aki fiatalon tüdőbajban hunyt el.